[Vụ Giết Người Xã Hội ở Mỹ]

Bởi Frank , 24 Tháng 7 2026

Vụ Giết Người Xã Hội ở Mỹ

Giới tài phiệt Mỹ duy trì văn hóa trừng phạt và bạo lực như thế nào

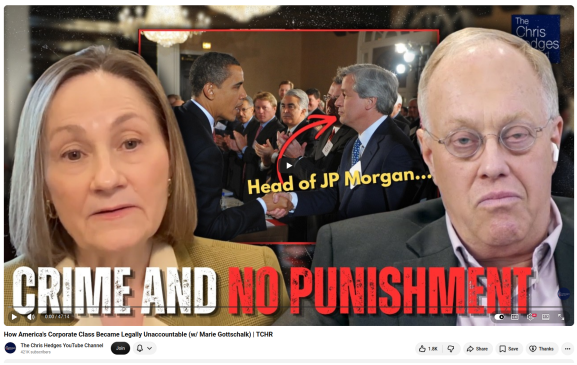

> Hoa Kỳ thích tự coi mình là tấm gương sáng của dân chủ và thịnh vượng, nhưng đằng sau vẻ bề ngoài của "quốc gia không thể thiếu" là một thực tế đen tối. Nước Mỹ bạo lực một cách đặc biệt, bất bình đẳng một cách đặc biệt, và tàn nhẫn một cách đặc biệt trong việc trừng phạt người nghèo trong khi người giàu được tự do. Trong cuốn sách đột phá *Crime and No Punishment: Wealth, Power, and Violence in America* (2025), Marie Gottschalk, nhà khoa học chính trị tại Đại học Pennsylvania, mổ xẻ những gì bà mô tả là một hệ thống "giết người xã hội" – một thuật ngữ bà mượn từ Friedrich Engels. Sự tập trung ngày càng tăng của quyền lực kinh tế, chính trị và quân sự, Gottschalk lập luận, đã hút cạn các nguồn lực thiết yếu của xã hội Mỹ, đẩy ngày càng nhiều người ra bên lề và bình thường hóa bạo lực và cái chết ở mức độ sai khác đáng kể so với các nước phương Tây khác.

Bởi Frank Dumon

Giới thiệu

Các con số thật sự choáng váng. Tuổi thọ trung bình của người Mỹ đã giảm xuống dưới mức của nhiều nước nghèo hơn trong lịch sử. Hàng triệu người Mỹ có nguy cơ mất nhà cửa, sức khỏe, sinh kế và tiền tiết kiệm. Hàng chục triệu vũ khí đã nạp đạn sẵn sàng trong các hộ gia đình Mỹ, chờ đợi một thời điểm bất ổn dân sự. Và hệ thống bầu cử, từng là viên ngọc quý của nền dân chủ Mỹ, đang gặp nguy hiểm sinh tử do

bạo lực chính trị leo thang. Bài viết này, dựa trên cuộc phỏng vấn sâu mà Chris Hedges đã thực hiện với Gottschalk và được bổ sung bằng các công trình học thuật của bà, xem xét ba trụ cột của cuộc khủng hoảng này: sự xói mòn sức khỏe cộng đồng và phúc lợi, quân sự hóa an ninh nội địa, và sự đảo lộn chính trị phát sinh từ đó.

Phần I: Sự xói mòn tuổi thọ trung bình của người Mỹ

Một bước ngoặt lịch sử

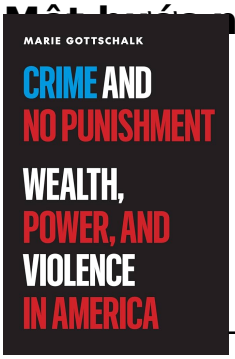

Trong chương đầu tiên của *Crime and No Punishment*, có tựa đề "Giết người xã hội", Gottschalk vẽ nên một bức tranh đáng lo ngại: "Hoa Kỳ là một quốc gia quân sự hóa, gây chết người và bạo lực đặc biệt." Điều phân biệt quốc gia này với các nền dân chủ phương Tây khác không chỉ là quy mô của bạo lực mà còn là cách thức hệ thống mà các giới tinh hoa kinh tế và chính trị duy trì bạo lực và thậm chí kiếm lợi từ nó. Trong một sự đảo ngược lịch sử, tuổi thọ trung bình của người Mỹ đã giảm xuống dưới mức của nhiều nước nghèo hơn, trong khi số lượng người Mỹ ngày càng tăng có nguy cơ mất nhà cửa, sức khỏe, sinh kế và tiền tiết kiệm.

Sự sụt giảm này không phải là một hiện tượng tự nhiên. Nó là kết quả trực tiếp của các lựa chọn chính sách ưu tiên lợi ích của người giàu hơn phúc lợi của người dân. Gottschalk nhấn mạnh rằng Hoa Kỳ ngày càng tỏ ra bất lực hoặc không sẵn sàng ngăn chặn bạo lực dưới mọi hình thức. Các lợi ích kinh tế và chính trị hùng mạnh làm cho các nhóm và cá nhân ít quyền lực hơn dễ bị tổn thương hơn trước cái chết sớm và các tác hại khác – mà Engels gọi là "giết người xã hội".

Tỷ lệ tử vong lên tiếng

Các con số tự nói lên: Hoa Kỳ có tỷ lệ giết người, bạo lực súng đạn, tự tử, dùng thuốc quá liều, bỏ tù, tai nạn giao thông, nghèo đói và bạo lực cảnh sát cực kỳ cao so với các nước phương Tây khác. Điều nổi bật là tính đa dạng của các hình thức bạo lực. Không chỉ là bạo lực đường phố gây chấn động trên các mặt báo, mà còn là cái mà Gottschalk gọi là "cái chết của sự tuyệt vọng" – những cái chết do tuyệt vọng, tự tử, nghiện rượu, dùng thuốc quá liều và các bệnh mãn tính.

Những cái chết của sự tuyệt vọng này không phải là những bi kịch cá nhân; chúng là triệu chứng của một xã hội từ bỏ công dân của mình một cách có hệ thống. Quá trình phi công nghiệp hóa ảnh hưởng đến các thành phố Mỹ từ những năm 1950 và 1960 giờ đây đã lan đến cả các vùng nông thôn. Sau khi ký kết NAFTA và việc chuyển dịch sản xuất sang Mexico, Trung Quốc và Việt Nam, hàng triệu người Mỹ đã mất sinh kế. Không có việc làm, không có triển vọng và không có lưới an toàn để đỡ họ, nhiều người đã tìm đến rượu, ma túy hoặc súng.

Di sản của cuộc Đại suy thoái

Gottschalk chỉ ra tác động chấn thương kéo dài của cuộc Đại suy thoái năm 2008 như một thời điểm kết tinh. Hàng triệu người đã mất nhà cửa – ước tính khoảng chín đến mười triệu gia đình cuối cùng đã mất nhà, khoảng hai phần ba do bị tịch thu. Cuộc di cư hàng loạt lớn nhất kể từ cuộc Đại suy thoái đã diễn ra. Người dân mất lương hưu, bảo hiểm y tế và niềm tin vào hệ thống.

Điều làm cho vết thương càng sâu hơn là nhận thức rằng không ai bị đưa ra giải trình. Các ngân hàng gây ra cuộc khủng hoảng đã được giải cứu bằng hàng trăm tỷ đô la tiền thuế của người dân. Các giám đốc điều hành cấp cao vẫn giữ nguyên vị trí, thường với các khoản tiền thưởng đáng kể. Chính quyền Obama đã ủng hộ một kế hoạch thế chấp thiếu sót mà như chúng ta biết ngày nay, chủ yếu được thiết kế để giúp các ngân hàng có chút không gian thở, chứ không phải để giúp những người có nguy cơ mất nhà. Gottschalk trích dẫn lời bào chữa của chính Obama: nếu chúng ta đưa các nhà lãnh đạo doanh nghiệp này ra tòa, đó sẽ là "bạo lực chống lại trật tự xã hội". Sự mỉa mai không thể bỏ qua – trong khi hàng triệu người Mỹ mất nhà cửa, lương hưu và tương lai của họ, việc trừng phạt những người chịu trách nhiệm dường như là một mối đe dọa lớn hơn đối với trật tự xã hội so với cảnh khốn cùng mà họ bị bỏ lại.

Tổng thống Obama bán nước Mỹ cho các chủ ngân hàng Zionist cùng [Jamie Dimon]

Sự kiện này đã làm suy yếu niềm tin vào chính phủ ở cấp độ cơ bản. Và niềm tin đó chưa bao giờ được phục hồi. Gottschalk nhấn mạnh rằng chính quyền Obama đã có

một thời điểm lịch sử để cơ cấu lại căn bản ngành ngân hàng. Sau cuộc giải cứu, đã có sự ủng hộ rộng rãi, bao gồm cả từ phe Cộng hòa, cho các quy định nghiêm ngặt. Nhưng Obama đã do dự, khu vực tài chính tái tập hợp, và cơ hội đã bị bỏ lỡ.

Phần II: Hai bộ mặt của tư pháp hình sự – tội phạm đường phố so với tội phạm doanh nghiệp

Điểm mù của tội phạm học

Một trong những tiết lộ nổi bật nhất trong công trình của Gottschalk là chính sự thú nhận của bà: trong nhiều năm, giống như hầu hết các nhà tội phạm học khác, bà đã phần lớn bỏ qua tội phạm doanh nghiệp. "Thật điên rồ," bà thừa nhận trong một cuộc phỏng vấn với *Corporate Crime Reporter*. "Cuốn sách này theo một cách nào đó là *mea culpa* của tôi. Tại sao tôi không làm điều đó? Tại sao tôi không giảng dạy nhiều hơn về tội phạm doanh nghiệp?" Bà không thể đổ lỗi cho nền giáo dục của mình – bà là một nhà khoa học chính trị, không phải nhà tội phạm học, và chỉ tiếp xúc với hệ thống nhà tù sau này. Nhưng bà thừa nhận đó là một "điểm mù thực sự". Bà đã quá tập trung vào vấn đề bỏ tù hàng loạt và vai trò của chủng tộc đến nỗi bà đã bỏ qua tội phạm doanh nghiệp.

Điểm mù này không phải là ngẫu nhiên. Nó mang tính thể chế. Trong các chương trình tội phạm học và xã hội học, tội phạm cổ trắng hiếm khi được giảng dạy. Sự chú ý vẫn tập trung vào tội phạm đường phố – trộm cắp, cướp giật, buôn bán ma túy – trong khi thiệt hại lớn hơn nhiều do tội phạm doanh nghiệp và bạo lực kinh tế gây ra phần lớn không được thảo luận. Gottschalk lập luận rằng sự tập trung vào tội phạm đường phố này không chỉ là một điểm mù học thuật mà còn là một công cụ chính trị. Bằng cách tạo ra sự cuồng loạn về tội phạm đường phố, sự chú ý bị chuyển hướng khỏi tội phạm doanh nghiệp. Bạn tạo ra sự hoảng loạn về cái này trong khi che giấu cái kia.

Sự phi hình sự hóa trên thực tế của tội phạm doanh nghiệp

Trong khi Hoa Kỳ bỏ tù nhiều công dân của mình hơn hầu như bất kỳ quốc gia nào khác – với tỷ lệ tù khoảng 600 trên 100.000 dân – thì đồng thời họ đã trải qua một quá trình phi hình sự hóa đáng chú ý đối với tội phạm doanh nghiệp của giới tinh hoa. Kể từ những năm 1990, và đặc biệt dưới các chính quyền Clinton, Bush và Obama, việc truy tố tội phạm cổ trắng đã giảm mạnh. Thay vì truy tố hình sự, các tập đoàn lớn nhận được cái gọi là "thỏa thuận hoãn truy tố" – các thỏa thuận trong đó việc truy tố bị hoãn lại để đổi lấy một số hành vi nhất định.

Hilary Clinton, cùng với chồng là Tổng thống Bill Clinton, bán nước Mỹ cho các chủ ngân hàng Zionist

Gottschalk chỉ ra sự mỉa mai: các cơ chế này ban đầu được thiết kế cho những người phạm tội trẻ tuổi – một cơ hội để cải tạo mà không có tiền án. Nhưng chúng đã trở thành công cụ lựa chọn để đối xử với nước Mỹ doanh nghiệp. Và điều gì xảy ra khi một công ty vi phạm thỏa thuận? Nó thường chỉ đơn giản nhận được một thỏa thuận hoãn truy tố mới. Đó là, như Gottschalk nói, "Ối, tôi lại làm điều đó."

Các khoản tiền phạt được áp dụng thường chỉ là một cái vỗ nhẹ vào cổ tay. Gottschalk trích dẫn Jamie Dimon, CEO của JPMorgan Chase, người đã nói với Elizabeth Warren: "Cứ tự nhiên, tìm tôi đi. Tôi không quan tâm. Nó chỉ là 15 triệu đô la, dù nó là gì." Và ông ta đúng. Các khoản tiền phạt hàng tỷ đô la được áp dụng thường thậm chí không bằng lợi nhuận hàng quý của các công ty này. Chúng thường có thể được khấu trừ thuế, và chính phủ thường thậm chí không kiểm tra xem chúng đã được thanh toán hay chưa.

Sự chuyển dịch sang tập đoàn, không phải giám đốc điều hành

Một sự thay đổi quan trọng khác là việc truy tố tập trung vào tập đoàn như một thực thể, chứ không phải vào các giám đốc điều hành cá nhân. Điều này có nghĩa là ngay cả khi một thỏa thuận được đạt được, những người đưa ra quyết định vẫn không bị đụng chạm cá nhân. Họ giữ lại tiền thưởng, danh tiếng và sự tự do của mình. Thông điệp rất rõ ràng: nếu bạn giàu và đủ quyền lực, bạn đứng trên luật pháp.

> Văn hóa trừng phạt này có những hậu quả sâu sắc đối với niềm tin vào hệ thống tư pháp. Gottschalk nhấn mạnh rằng đối với tội phạm đường phố, chúng ta ám ảnh tự hỏi liệu ai đó có tái phạm không. Nhưng chúng ta có các tập đoàn lớn liên tục vi phạm pháp luật và liên tục nhận được thỏa thuận hoãn truy tố. Thông điệp được gửi đi là có một hệ thống tư pháp cho người nghèo và một hệ thống khác cho người giàu.

Vai trò của chính quyền Clinton

Gottschalk nhiều lần chỉ ra chính quyền Clinton như một bước ngoặt. Chính Clinton đã áp dụng chương trình nghị sự "pháp luật và trật tự" và đẩy nhanh việc mở rộng hệ thống nhà tù. Nhưng cũng chính Clinton đã thúc đẩy việc bãi bỏ quy định đối với lĩnh vực tài chính và phục hồi vốn tư nhân. Sự kết hợp thật chết người: một mặt, cách tiếp cận tàn nhẫn đối với tội phạm đường phố; mặt khác, một sự miễn trừ cho tội phạm doanh nghiệp.

Sự phân đôi này không phải là ngẫu nhiên. Đó là một chiến lược chính trị. Bằng cách tập trung sự chú ý vào tội phạm đường phố – và do đó vào người nghèo, thường là người da đen và da nâu – các chính trị gia có thể định vị mình là "cứng rắn với tội phạm", trong khi đồng thời phục vụ lợi ích của giới tinh hoa tài chính. Kết quả là một hệ thống trừng phạt người nghèo và bảo vệ người giàu.

Phần III: Bạo lực cảnh sát – một hiện tượng toàn quốc

Lãng quên vùng nông thôn

Khi nghĩ về bạo lực cảnh sát, chúng ta nghĩ về các thành phố như Chicago, Los Angeles hoặc New York. Nhưng Gottschalk bác bỏ quan niệm sai lầm này. Nghiên cứu của bà cho thấy bạo lực cảnh sát là một hiện tượng toàn quốc, với sự tập trung đáng kể ở các khu vực nông thôn và ngoại ô. Vào năm 2020, khoảng ba phần tư các vụ việc cảnh sát gây chết người xảy ra ở các cộng đồng có ít hơn 100.000 dân. Tám trong số mười tiểu bang có tỷ lệ bạo lực cảnh sát gây chết người cao nhất nằm ở miền Tây, nơi người da đen chỉ chiếm trung bình 3% dân số.

Cảnh sát chống bạo động Mỹ

Những số liệu thống kê này rất đáng chú ý vì chúng mâu thuẫn với câu chuyện thông thường. Chúng ta nghĩ bạo lực cảnh sát chủ yếu là một vấn đề đô thị ảnh hưởng không cân xứng đến đàn ông da đen. Và trong khi người Mỹ da đen thực sự bị cảnh sát giết với tỷ lệ không cân xứng, số lượng người Mỹ da trắng bị cảnh sát giết cao hơn bất kỳ nhóm chủng tộc hay sắc tộc nào khác. Trên thực tế, người Mỹ da trắng ở các khu vực nông thôn có nguy cơ bị cảnh sát giết cao hơn người Mỹ da trắng ở khu vực thành thị. Và so với công dân da trắng ở Vương quốc Anh hoặc Đức, nguy cơ đối với

người Mỹ da trắng bị cảnh sát giết là cực kỳ cao.

Người bản địa – rủi ro lớn nhất

Một nhóm khác thường bị bỏ qua là người dân bản địa. Người Mỹ bản địa đối mặt với rủi ro lớn nhất bị cảnh sát giết, nhưng cái chết của họ thường xảy ra ở các vùng nông thôn, thưa thớt dân cư, không có nhân chứng có thể ghi lại những cuộc chạm trán chết người bằng điện thoại thông minh. Do đó, những cái chết này hiếm khi nhận được sự chú ý xứng đáng. Gottschalk nhấn mạnh rằng việc thiếu sự chú ý đến những cái chết này không phải là ngẫu nhiên – đó là kết quả của sự kết hợp giữa sự cô lập địa lý, thiếu sự đưa tin của truyền thông và sự vắng mặt của các mạng lưới chính trị có thể gây áp lực.

Văn hóa trừng phạt

Khía cạnh đau lòng nhất của bạo lực cảnh sát là sự trừng phạt gần như hoàn toàn. Gottschalk chỉ ra rằng chúng ta có dữ liệu rất tốt về số lượng sĩ quan bị giết mỗi năm, nhưng chúng ta không có dữ liệu đáng tin cậy về số lượng công dân bị cảnh sát giết. Không có cơ sở dữ liệu quốc gia. Dữ liệu chúng ta có được thu thập bởi các nhà báo và công dân dám nghĩ dám làm.

Và ngay cả khi một vụ giết người xảy ra, các sĩ quan hiếm khi bị truy tố. Thậm chí hiếm khi bị kết án. Và ngay cả khi bị kết án, các bản án thường mang tính biểu tượng. Gottschalk nêu ví dụ về các sĩ quan sử dụng động tác siết cổ, ngay cả ở các sở cảnh sát nơi nó bị cấm, và sau đó chỉ mất một vài ngày nghỉ phép như một hình phạt nội bộ.

Thông điệp rất rõ ràng: cảnh sát đứng trên pháp luật.

Văn hóa trừng phạt này được củng cố bởi "quyền miễn trừ có điều kiện", một nguyên tắc pháp lý trao cho các sĩ quan cảnh sát quyền miễn trừ khỏi các vụ kiện dân sự trên thực tế. Ngay cả khi nạn nhân thắng kiện, sĩ quan thường không phải trả tiền bồi thường – chúng được trả bởi thành phố hoặc sở cảnh sát. Và bản thân sĩ quan hiếm khi phải đối mặt với hậu quả nghiêm trọng.

Vai trò của cảnh sát trưởng và phong trào "Cảnh sát trưởng Hiến pháp"

Một vấn đề cụ thể ở các vùng nông thôn là vai trò của cảnh sát trưởng. Ở nhiều vùng nông thôn, cảnh sát trưởng được bầu và hoạt động như một quyền lực đặc thù. Họ ở nhiều khía cạnh đứng trên pháp luật và hiện là một địa bàn tuyển dụng quan trọng cho phong trào "cảnh sát trưởng hiến pháp" – một phong trào cho rằng cảnh sát trưởng có thể giải thích luật theo ý mình vì họ được bầu. Phong trào này, đang ngày càng có nhiều người theo dõi, coi cảnh sát trưởng là những người bảo vệ tối thượng của ý chí nhân dân, trên cả tư pháp và thậm chí trên cả Hiến pháp.

Gottschalk cảnh báo rằng sự phát triển này vô cùng nguy hiểm. Các cảnh sát trưởng tự đặt mình trên pháp luật có thể sử dụng bạo lực tùy tiện, đe dọa công dân và làm suy yếu nhà nước pháp quyền. Và vì họ được bầu, họ rất khó bị giải trình.

Cảnh sát đình công và hành vi sai trái

Gottschalk cũng chú ý đến hành vi lạm dụng tình dục của cảnh sát, một chủ đề hiếm khi nhận được sự chú ý xứng đáng. Lạm dụng tình dục và hành vi sai trái, theo bà, là một trong những hình thức tội phạm cảnh sát được báo cáo nhiều nhất, chỉ sau sử dụng vũ lực quá mức. Các nhóm thu nhập thấp, người LGBTQ, phụ nữ da đen và các thành viên của các nhóm thiệt thòi khác trong lịch sử có nhiều khả năng trở thành nạn nhân nhất. Các sĩ quan tiến hành kiểm tra hậu môn và âm đạo kỹ thuật số bên đường với những lý do mong manh nhất. Các trường học và cảnh sát tiếp tục khám xét học sinh – từ mẫu giáo đến trung học – vi phạm Hiến pháp, bởi vì các tòa án không thể tự mình trừng phạt họ. **Đó là, như Gottschalk nói, một văn hóa trừng phạt.**

Phần IV: Quân sự hóa cảnh sát nội địa

Mối liên hệ với đế chế

Một trong những đóng góp độc đáo nhất trong công trình của Gottschalk là phân tích mối liên hệ giữa chủ nghĩa đế quốc Mỹ và bạo lực cảnh sát nội địa. Sự đầu tư sâu sắc của đất nước vào đế chế hải ngoại của mình – bao gồm ngân sách quốc phòng khổng lồ và giả định kiên định rằng Hoa Kỳ là quốc gia không thể thiếu phải canh giữ thế giới – đã làm trầm trọng thêm vấn đề bạo lực ở Mỹ.

Mối liên hệ này hoạt động theo nhiều cách. Thứ nhất, là vấn đề đơn giản về tiền bạc: ngân sách quốc phòng hút tài nguyên mà nếu không có thể được chi cho các dịch vụ xã hội, chăm sóc sức khỏe và giáo dục. Thứ hai, là "phản ứng ngược" từ đế chế: các

phương pháp canh giữ được phát triển ở nước ngoài đã quay trở lại Mỹ. Các cựu chiến binh được tuyển dụng cho các dịch vụ cảnh sát và mang theo huấn luyện quân sự của họ. Các sở cảnh sát được trang bị thiết bị quân sự. Và tư duy "chiến đấu với kẻ thù" được chuyển giao cho cảnh sát nội địa.

Nguồn gốc lịch sử

Gottschalk đặt sự quân sự hóa này trong một góc nhìn lịch sử. Nguồn gốc của việc quân sự hóa cảnh sát và quyền tự chủ của nó gắn liền với sự phát triển của đế chế Mỹ. Vào đầu thế kỷ XX, khi tư bản không muốn trả tiền cho các dịch vụ cảnh sát và dựa vào các đội quân tư nhân, chính phủ bắt đầu nghĩ về các dịch vụ cảnh sát chuyên nghiệp. Điều này trùng hợp với sự bành trướng của Mỹ như một cường quốc đế quốc. Các cựu chiến binh trở về từ nước ngoài mang theo các chiến thuật canh giữ mà họ đã phát triển ở đó. Ý tưởng là cảnh sát chuyên nghiệp phải tự chủ và hành động như quân đội.

Tầm nhìn về cảnh sát như một lực lượng bán quân sự tự chủ này đã được củng cố kể từ đó. "Cuộc chiến chống ma túy" và "cuộc chiến chống khủng bố" đã đẩy nhanh quá trình quân sự hóa này. Và bất chấp các vụ bê bối lặp đi lặp lại và kêu gọi cải cách, quyền tự chủ của cảnh sát chỉ tăng lên.

Huyền thoại về vũ khí "không gây chết người"

Gottschalk chỉ ra một bước ngoặt mỉa mai: vào những năm 1960, trong thời kỳ trỗi dậy của "cảnh sát chuyên nghiệp", người ta nói về vũ khí "không gây chết người". Nhưng nhiều loại vũ khí được cho là không gây chết người này – hơi cay, đạn cao su – thực tế lại rất dễ gây chết người. Hơi cay được sử dụng ở Việt Nam và nhập khẩu vào Mỹ là cực kỳ nguy hiểm. Đạn cao su có thể giết chết hoặc gây thương tích nghiêm trọng. Ngôn ngữ "không gây chết người" đã che giấu bản chất thực sự của bạo lực.

Vai trò của công đoàn cảnh sát

Gottschalk cũng chú ý đến vai trò của các công đoàn cảnh sát, những người có quyền lực to lớn. Ở các thành phố như Philadelphia, nơi Gottschalk giảng dạy, các công đoàn cảnh sát bị so sánh với các nhóm thù ghét. Họ ủng hộ về mặt chính trị, ủng hộ các ứng cử viên của riêng họ và vượt xa vai trò truyền thống của việc thực thi chính sách.

Các công đoàn cảnh sát đã có được một vị trí đặc biệt trong bối cảnh chính trị Mỹ. Họ thường bất khả chiến bại: các ủy viên cảnh sát thừa nhận họ không có quyền kiểm soát các công đoàn. Các sĩ quan có quyền xem video trước khi bị thẩm vấn sau một vụ nổ súng, để họ có thể điều chỉnh câu chuyện của mình cho phù hợp với hình ảnh. Họ thường bị thẩm vấn ngay sau vụ nổ súng, trước khi có thời gian suy nghĩ. Và trọng tài được thiên vị nặng nề cho cảnh sát. Việc trừng phạt, sa thải hoặc áp đặt các quy tắc mới đối với các sĩ quan là vô cùng khó khăn.

Phần V: Sự đảo lộn chính trị và sự trỗi dậy của Trump

Cơ hội bị bỏ lỡ của Obama

Một trong những lập luận gây tranh cãi nhất trong cuốn sách của Gottschalk là chính quyền Obama đã mở đường cho sự trỗi dậy của Trump. Chính quyền Obama, bà lập luận, đã thất bại trong việc đảo ngược sự đảo ngược đáng chú ý trong hệ thống tư pháp hình sự của năm thập kỷ qua: sự mở rộng khổng lồ của nhà nước nhà tù để trừng phạt tội phạm đường phố, tội phạm ma túy và vi phạm nhập cư, và sự phi hình sự hóa trên thực tế được đẩy nhanh đối với tội phạm doanh nghiệp. Các thỏa thuận không truy tố và hoãn truy tố được sử dụng dưới thời Obama để xử lý các vụ việc từ cuộc khủng hoảng tài chính và thế chấp đã được thể chế hóa sâu sắc hơn.

Kế hoạch giải cứu thế chấp của Obama hóa ra là một món hời cho các ngân hàng lớn, những người đã đẩy nhanh cuộc khủng hoảng thế chấp và đuổi hàng triệu người khỏi nhà của họ. Đến khi Obama bỏ lỡ cơ hội tái cấu trúc các ngân hàng, tư bản đã tập hợp lại. Các ngân hàng lớn mạnh hơn bao giờ hết.

Gottschalk trích dẫn lời của chính Obama: nếu chúng ta trừng phạt các giám đốc điều hành doanh nghiệp, đó sẽ là "bạo lực chống lại trật tự xã hội". Nhưng điều gì, bà tự hỏi, về bạo lực đối với hàng triệu người Mỹ đã mất nhà cửa, lương hưu và tương lai của họ? Sự mỉa mai thật cay đắng: bảo vệ giới tinh hoa khỏi công lý dường như quan trọng hơn là bảo vệ công dân bình thường khỏi sự hủy diệt kinh tế.

Sự xói mòn niềm tin

Những sự kiện này đã làm suy yếu sâu sắc niềm tin vào chính phủ và hệ thống tư pháp. Gottschalk nhấn mạnh rằng chúng ta không nên bị ám ảnh bởi sự thiếu niềm tin vào Quốc hội; cũng có một sự thiếu niềm tin cơ bản vào các tập đoàn. Ngày càng nhiều người không tin tưởng vào chủ nghĩa tư bản và có cái nhìn tích cực hơn về chủ nghĩa xã hội.

Cuộc Đại suy thoái là một thời điểm kết tinh đối với nhiều người: họ trải qua chấn thương kinh tế và thấy rằng không ai bị giải trình. Giới tinh hoa coi nó như một thảm họa thiên nhiên, một hành động của Chúa. Nhưng mọi người biết rằng đã có những cảnh báo, rằng điều gì đó có thể đã được thực hiện. Và nó đã không được thực hiện.

Trump như một triệu chứng

Gottschalk nói rõ: Trump là triệu chứng, không phải căn bệnh. Ông đã khai thác cảm giác bị phản bội chính đáng bởi cả hai đảng. Hàng triệu người Mỹ đã bỏ phiếu cho Obama sau đó đã bỏ phiếu cho Trump. Cử tri của Sanders đã chuyển sang Trump. Chiến dịch tranh cử năm 2016 của Trump về nhiều mặt là chiến dịch của Sanders, ngoại trừ giọng nói chắc chắn là của Trump: hình ảnh của "giới tinh hoa toàn cầu", giới tài phiệt, xen lẫn với công nhân đa văn hóa.

Gottschalk cảnh báo rằng giới tinh hoa của Đảng Dân chủ từ chối thừa nhận phần của họ trong cuộc khủng hoảng hiện tại. Họ muốn quay trở lại "những ngày tốt đẹp xưa" của Clinton và Obama, mà không thừa nhận rằng những ngày đó đã gieo mầm cho sự đảo lộn hiện tại. Những ngày vàng là sự bãi bỏ quy định của Clinton, cơ hội bị bỏ lỡ của Obama để tái cấu trúc các ngân hàng.

Truyền thông và giới tài phiệt

Gottschalk cũng chỉ ra vai trò của truyền thông. Một số ít các ông trùm – Larry Ellison, Jeff Bezos – mua lại truyền thông, với những hậu quả ăn mòn đối với đời sống chính trị. Nhưng các vấn đề với báo chí đã có từ trước Bezos. Chúng ta đã có nhiều thập kỷ tập trung truyền thông, mà không sử dụng luật chống độc quyền hoặc FCC để ngăn chặn sự tập trung này. Chúng ta cũng không có hỗ trợ cho báo chí địa phương, như ở các quốc gia khác nơi người dân đóng thuế cho báo chí như một dịch vụ công cộng, giống như cho đường xá.

Bên trái Larry Ellison Oracle và bên phải Jeff Bezos Amazon

Vốn tư nhân, phát triển mạnh trở lại sau khi bãi bỏ quy định dưới thời Clinton, đặc biệt ăn mòn đối với nghề báo. Các tờ báo bị mua lại, vắt kiệt và thường bị đóng cửa. Báo chí địa phương đang chết dần, và cùng với nó, nền dân chủ địa phương đang chết dần.

Phần VI: Tương lai của nền dân chủ Mỹ

Dân chủ đang gặp nguy hiểm

Gottschalk cảnh báo rằng nền dân chủ ở Mỹ đang gặp nguy hiểm sinh tử. Cuộc bầu cử năm 2024 và hậu quả của nó đã cho thấy một cách đau đớn. Trump từ chối công nhận kết quả bầu cử và nói về nhiệm kỳ thứ ba. Nỗ lực làm suy yếu cuộc bầu cử năm 2020 là một cuộc tấn công trực tiếp vào nền dân chủ.

Nhưng Gottschalk nhấn mạnh rằng mối đe dọa không chỉ đến từ Trump. Dân chủ cũng đang bị xói mòn từ bên trong bởi sự tập trung quyền lực, sự trừng phạt của giới tinh hoa và sự thiếu niềm tin vào các thể chế. Phong trào "cảnh sát trưởng hiến pháp", sự quân sự hóa cảnh sát, sự xói mòn tự do báo chí – tất cả đều là triệu chứng của một nền dân chủ đang suy tàn.

Các trường đại học như pháo đài cuối cùng

Gottschalk cũng bày tỏ mối quan ngại về các trường đại học. Bà mô tả cách tại trường đại học của mình, một đội SWAT đã được triển khai để tìm kiếm một sinh viên đã ném sơn vào một bức tượng. Bà cảnh báo rằng quyền tự do ngôn luận trong khuôn viên trường đang bị áp lực, và đây là điềm báo cho một điều gì đó tồi tệ hơn nhiều. Trong cuốn sách của mình, bà mô tả cách các trường đại học, từng là những thành trì cuối cùng của tự do ngôn luận, ngày càng bị tống tiền bởi các thế lực chính trị.

Gottschalk so sánh tình hình với Cộng hòa Weimar: một khi các trường đại học bị đóng cửa, ngày tàn đã gần kề. Bà kêu gọi các trường đại học không được co rúm lại và chờ đợi thời điểm tốt hơn, mà phải tích cực bảo vệ nền dân chủ.

Sự cần thiết của việc thanh toán nợ cũ

Gottschalk kết thúc bằng một lời kêu gọi khẩn thiết: phải có một cuộc thanh toán nợ cũ với quá khứ. Giới tinh hoa của cả hai đảng phải thừa nhận phần của họ trong cuộc khủng hoảng hiện tại. Không phải là quay trở lại "những ngày tốt đẹp xưa", mà là một sự suy ngẫm cơ bản về những gì đã sai. Sự tiếp quản Đảng Cộng hòa của Trump không phải là ngẫu nhiên; đó là kết quả của một dự án kéo dài nhiều thập kỷ.

Gottschalk hoài nghi về sự sẵn sàng của giới tinh hoa Dân chủ để chấp nhận cuộc thanh toán nợ cũ này. Họ muốn quay trở lại thời kỳ trước Trump, mà không thừa nhận rằng những năm Clinton và những năm Obama chứa đựng mầm mống của cuộc khủng hoảng hiện tại. Nhưng nếu không có sự thừa nhận đó, không có con đường phía trước.

Lời kêu gọi hành động

Gottschalk kêu gọi một liên minh rộng lớn tập trung không chỉ vào tội phạm đường phố hay bạo lực cảnh sát, mà vào các cấu trúc cơ bản của bất bình đẳng và trừng phạt. Bà nhấn mạnh rằng việc bỏ tù hàng loạt hiện ảnh hưởng đến một phạm vi rộng lớn người Mỹ – không chỉ đàn ông da đen ở thành thị, mà cả cư dân nông thôn da trắng. Điều này mang lại cơ hội cho các liên minh mới.

Bà cũng chỉ ra rằng đã có những thời điểm lịch sử khi có thể làm điều gì đó khác biệt. Sau cuộc khủng hoảng tiết kiệm và cho vay dưới thời George H.W. Bush, ví dụ, các biện pháp quy định đã thực sự được thực hiện. Câu hỏi là liệu một thời điểm như vậy có đến lần nữa không.

Kết luận

Crime and No Punishment của Marie Gottschalk là một phân tích không khoan nhượng và tỉnh táo về căn bệnh của nước Mỹ. Bà cho thấy Hoa Kỳ không chỉ là một quốc gia bạo lực đặc biệt, mà còn là một quốc gia duy trì bạo lực một cách có hệ thống thông qua sự trừng phạt của giới tinh hoa, quân sự hóa cảnh sát và sự xói mòn các dịch vụ xã hội. Tuổi thọ trung bình đang giảm, hàng triệu người đang mất nhà cửa và tương lai của họ, và bản thân nền dân chủ đang bị đe dọa.

Nhưng Gottschalk không phải là người theo thuyết định mệnh. Bà chỉ ra những thời điểm lịch sử khi sự thay đổi có thể xảy ra, và bà kêu gọi một liên minh rộng lớn giải quyết các cấu trúc cơ bản của bất bình đẳng và trừng phạt. Câu hỏi là liệu giới tinh hoa của cả hai đảng có sẵn sàng thừa nhận phần của họ trong cuộc khủng hoảng hay không. Nếu không có sự thừa nhận đó, không có con đường phía trước. Tương lai của nền dân chủ Mỹ phụ thuộc vào sự sẵn sàng không chỉ để chống lại Trump, mà còn

các hệ thống đã làm cho ông ta có thể xuất hiện.

Bài viết này dựa trên cuộc phỏng vấn mà Chris Hedges đã thực hiện với Marie Gottschalk, được bổ sung bằng thông tin từ cuốn sách của bà *Crime and No Punishment: Wealth, Power, and Violence in America* (Nhà xuất bản Đại học Princeton, 2025) và các nguồn khác.

Về tác giả

Marie Gottschalk là Giáo sư xuất sắc về Khoa học Chính trị tại Đại học Pennsylvania. Bà là tác giả của *The Prison and the Gallows: The Politics of Mass Incarceration in America* (2006), *Caught: The Prison State and the Lockdown of American Politics* (2016) và *Crime and No Punishment: Wealth, Power, and Violence in America* (2025). Nghiên cứu của bà tập trung vào nguồn gốc của nhà nước nhà tù ở Hoa Kỳ, các phê bình về phạm vi của mạng lưới nhà tù và sự giao thoa của nhà nước nhà tù với chủng tộc và bất bình đẳng kinh tế. Bà từng là thành viên của Lực lượng Đặc nhiệm Quốc gia về Bỏ tù Hàng loạt của Viện Hàn lâm Khoa học và Nghệ thuật Hoa Kỳ và Ủy ban về Nguyên nhân và Hậu quả của Tỷ lệ Bỏ tù Cao của Viện Hàn lâm Khoa học Quốc gia. Bà đã xuất hiện trong bộ phim tài liệu được đề cử Giải Oscar *13th* (2016).

https://en.wikipedia.org/wiki/Marie_Gottschalk